

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ТА ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Лисюк Ю. В.

Державне управління є багатогранною й складною сферою діяльності державних органів, фундаментальною основою яких є організація, розвиток і забезпечення пріоритетних напрямів діяльності держави загалом. Кожна цивілізована правова країна світу головним пріоритетним напрямом своєї діяльності визначає демократизацію, яка направлена на всі без виключення ланки державних органів, стабільний розвиток суспільства як загалом, так і окремого громадянина, і, звичайно, забезпечення найвищих соціальних цінностей людини, їх дотримання та захист.

Саме суцільна демократизація державного управління на сьогодні є одним з головних стратегічних напрямів діяльності держави, яка являє собою підзаконну діяльність органів виконавчої влади, спрямовану на організацію стабільного розвитку суспільства загалом та її громадян окремо, забезпечення їх особистої безпеки, створення належних умов для їх економічного, соціального, культурного й духовного розвитку.

Забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав, свобод і законних інтересів є основною складовою діяльності органів виконавчої влади та процесу демократизації державного управління. Забезпечення прав людини є найбільш відчутною проблематикою всесвітнього масштабу, яка постійно потребує нових стратегій розвитку й прийняття нового прогресивного законодавства відповідно до сучасного стану політичних, правових, соціальних і економічних умов розвитку держави.

Останнім часом Україна зробила значний крок до створення потужної демократичної правової держави, що підтверджується значними законодавчими досягненнями, але все ще залишаються окремі питання щодо забезпечення прав людини, які потребують додаткового вирішення.

Отже, актуальними стають питання щодо забезпечення прав людини під час сучасного розвитку й реформування сфери державного управління, особливо у сфері адміністративного законодавства.

Дослідженню різних питань, що стосуються норм адміністративного законодавства та їх впливу на правовідносини у сфері державного управління, зокрема забезпеченню прав людини, приділяли увагу багато науковців, зокрема В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, Р.А. Калужний, С.В. Ківалов, В.А. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.П. Рябченко, Х.П. Ярмак та інші.

Мета статті полягає у визначенні сучасних аспектів розвитку й значення державного управління в процесі забезпечення прав людини.

Розвиток і становлення дієвої системи державного управління в нашій державі потребує значних зусиль, великої кількості різнопланових реформ, вдосконалення існуючого й прийняття нового прогресивного законодавства відповідно до існуючої моделі держави та, мабуть, найголовніше - дотримання встановлених правових принципів відповідно до основоположних нормативно-правових актів держави.

Як вже було наголошено, побудова дієвої системи державного управління потребує вдосконалення законодавства й дотримання фундаментальних правових

принципів, серед яких основне місце займають права й свободи людини. Права й свободи людини в державі є найвищими соціальними цінностями та в обов'язковому порядку потребують неухильного захисту з боку держави, її державних органів, від ефективності яких прямо залежатиме майбутня модель правової держави й процес розвитку державного управління загалом.

Найголовнішим нормативно-правовим актом нашої держави є Конституція України (надалі - Конституція), яка передбачає, що людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права й свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження й забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Враховуючи положення Конституції, треба зазначити, що прогресивний розвиток державного управління залежатиме від багатьох факторів: по-перше, від наявності суспільних потреб, зумовлених змінами ситуації в державі, по-друге, від появи нових правових і політичних інститутів, по-третє, від удосконалення вже існуючого та появи нового прогресивного законодавства, зокрема змін в адміністративному законодавстві.

Останнім часом цілком виправданою є позиція керівництва держави й суспільства загалом про те, що Україна хоче стати демократичною правовою державою європейського зразка, однак це не так просто, як на перший погляд здається. Оскільки, для того щоб ці прагнення справилися, нашій державі треба зробити багато справ, першочерговою з яких залишається демократизація всіх без виключення ланок державних органів, оновлення галузей права, особливо це стосується адміністративного права й забезпечення прав людини.

На нашу думку, ці три речі є основоположними для досягнення змін на краще в нашій державі, оскільки без принципу демократичності в діяльності державних органів, дотримання прав людини та змін у фундаментальних галузях прав неможливо побудувати потужну, прогресивну, дієву, надійну європейську країну, де основним пріоритетом діяльності держави є принцип законності та верховенства права.

З огляду на сказане, треба зазначити, що починати перетворення системи державного управління необхідно з суттєвого оновлення адміністративного права та адміністративного законодавства, ключовим напрямом розвитку якого слід визнати його всебічну демократизацію на основі запровадження й утвердження в його змісті принципу верховенства права, неухильного дотримання цінностей і поваги до прав і свобод людини [2, 138].

Взагалі, якщо говорити про принцип верховенства права, то треба сказати, що цей принцип на сьогодні переважно сприймається в науці конституційного права, але якщо подивитись під більшим кутом, то ми побачимо, що цей принцип є основоположним і має широкий вплив не тільки на галузь конституційного права, а й на інші галузі права, зокрема адміністративне право.

Як зазначає В.М. Шаповал, фундаментальні принципи Конституції завжди мають вплив значно ширший, ніж

сфера того, що зазвичай описується поняттям конституційного права. Він пропонує такий термін, як "перспективний" вплив Конституції на адміністративне право та його розвиток [3, 15].

Цей принцип права також має суттєве значення як для адміністративного законодавства, так і для процесу розвитку державного управління, оскільки складовою всіх адміністративно-правових актів є забезпечення прав і свобод людини у всіх без виключення сферах діяльності держави, будь-то діяльність органів виконавчої влади чи окремих посадових осіб.

З огляду на це, є цікавою позиція Є.В. Курінного, який зазначив, що нагальним завданням в умовах змін в адміністративному законодавстві є переорієнтування здійснення державно-управлінських функцій на реалізацію суспільних потреб та інтересів людини, що у свою чергу зумовлено розвитком державного управління на сучасному етапі розвитку України [4, 254].

Також заслуговує на увагу думка Л.В. Ковалю, який вказує, що держава виступає як "уповноважена" сторона у сфері адміністративно-правових відносин [5, 31], але в жодному випадку це не означає, що визначена функція звільняє її від обов'язків дотримуватися норм законів, особливо стосовно норм, які проголошують людину та її законні інтереси найвищою соціальною цінністю. Отже, на перший план виходять питання забезпечення прав людини та їх захисту від неправомірних дій держави, її органів, посадових осіб.

Належне забезпечення прав людини в державі залежить від багатьох факторів, серед яких особливого значення набуває не тільки принцип верховенства права, а й справедливого судочинства. У цьому розрізі необхідно сказати, що для побудови сучасного державного управління слід посадовим особам державних органів забезпечити практичну реалізацію принципів права, у результаті чого можна буде досягти ствердження прав людини та ефективної реалізації цих прав. Система й механізм забезпечення прав і свобод людини в сучасній Україні знаходиться на стадії розробки, а їх реалізація та захист досі залишаються на невисокому рівні [6].

Однак досягти змін у забезпеченні прав людини в державі неможливо без участі суспільства, яке завжди слугувало певним індикатором для держави з метою забезпечення прав людини. А якщо держава своїми діями або через органи державного управління ігнорує права людини або створює умови для їх перешкоди, тоді необхідні більш рішучі дії, зокрема реорганізація системи державного управління та побудова нового адміністративного законодавства.

Також заслуговує уваги той факт, що ефективність розвитку державного управління буде залежати від дій самих посадових осіб апарату державного управління, які повинні застосовувати у своїй діяльності демократичні, політичні, соціальні, культурні, моральні принципи та прогресивні методи управління, що своєю чергою надасть можливість зменшити кількість протиправних посягань на права людини й врешті-решт зробити перший і найважливіший крок до сучасної демократичної моделі державного управління в Україні.

Отже, сучасний демократичний розвиток державного управління в Україні буде залежати від спроможності здійснення державно-управлінських функцій в інтересах людини, дотримання посадовими особами державних органів визначених нормами законів цінностей людини, адже головна роль у створенні прогресивного держав-

ного управління належить адміністративному праву, яке виступає основним засобом функціонування публічної влади для належного забезпечення прав людини.

Розглянувши основні аспекти, які необхідні для створення сучасного, дієвого, надійного, правового й ефективного державного управління в Україні, в особі їх державних органів, дійшли головного висновку про те, що сучасний розвиток державного управління потребує невідкладного вдосконалення через призму створення демократичного підходу в діяльності органів державного управління для забезпечення прав людини, вдосконалення адміністративного законодавства та відповідних нормативно-правових актів.

Оскільки саме людина виступає основним індикатором всіх без виключення процесів, які відбуваються в державі, а її права й свободи визнаються найголовнішими соціальними цінностями, то їх порушення суворо караються відповідно до норм законів. Досягши ефективного механізму захисту прав людини в державі можна буде з впевненістю говорити про ефективність державного управління, їх демократичності та побудову сучасної європейської моделі правової держави.

Цілком зрозуміло, що досягти цього буде складно, але можливо, якщо всі без виключення ланки державних органів, посадові особи й суспільство будуть направляти свої зусилля на побудову сучасної правової держави, прогресивного демократичного законодавства, налажать взаємозв'язок між собою, що своєю чергою надасть можливість вдосконалити фундаментальні галузі права, основною з яких є адміністративне право з метою приведення у відповідність всієї системи державного управління в Україні.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
- Проблеми розвитку адміністративного законодавства / [В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, В.І. Полюхович та ін.] / Правова держава: Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 2004. - Вип. 15. - С. 138-148.
- Шаповал В.М. Конституція України як форма адміністративного права / Право України. - 2000. - № 1. - С. 13-15.
- Курінний Є.В. Предмет і об'єкт адміністративного права України / Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2004. - 340 с.
- Коваль Л.В. Адміністративне право: Курс лекцій / - К.: Вентурі, 1998. - 208 с.
- Рабинович П. Гражданское общество и правовое государство (общетеоретические размышления) // Украинское право. - 1996. - № 3.

Лисюк Ю.В.

*кандидат юридичних наук, доцент
начальник відділення юридичного забезпечення*

ОДУВС

Надійшла до редакції: 02.11.2013